

УДК 378.14.032

DOI <https://doi.org/10.24195/olympicus/2024-3.9>**Козак Євген Павлович**

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спорту і спортивних ігор
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ORCID ID: 0000-0002-7525-3147

Босенко Анатолій Іванович

доктор педагогічних наук, кандидат біологічних наук, професор,
професор кафедри фізичної реабілітації, біології і охорони здоров'я
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Плахтій Петро Данилович

кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри біології та екології
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ORCID ID: 0000-0003-2527-5097

Денисовець Анатолій Петрович

Заслужений тренер України,
старший викладач кафедри фізичного виховання,
Поліський національний університет

Пантус Олена Олександрівна

старший викладач кафедри фізичного виховання
Поліський національний університет
ORCID ID: 0000-0001-8146-6133

КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦЯ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ДО ТВОРЕННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Визначено особливості цілеспрямованої та системної підготовки майбутніх викладачів фізичного виховання і спорту до формування позиції суб'єкта творення освітнього середовища з високим адаптивним потенціалом на основі особистісних цінностей, пріоритетів розвитку.

В дослідженнях на добровільній основі взяли участь 97 студентів II курсу факультетів фізичної культури і спорту педагогічних університетів Кам'янець-Подільська і Одеси. Контрольна група (КГ) включала 51, експериментальна (ЕГ) – 46 студентів.

У дослідженні використовувались методи теоретичного дослідження, а також діагностичні групи методів: статистичні, психодіагностичні і експертні. Відбувалося оцінювання результативності навчання, працездатності студентів, динаміки змін фізичних станів, сформованості освітнього середовища за визначеними показниками якості. Експериментальне навчання відбувалося в рамках змішаного навчання (інтеграції очного та дистанційного), а далі – дистанційного в умовах воєнного стану. Визначений комплекс параметрів та методів діагностики сформованості освітнього середовища за критеріями: особистісної самореалізації, емоційного комфорту, а відтак і психофізичного здоров'я, а також готовності студентів до його творення (під час навчання в університеті та у майбутній професії).

В результаті дослідження експериментально апробовано теоретичні положення, відповідно до яких посилення суб'єктної позиції студентів щодо формування особистісно зорієнтованого освітнього простору з високим адаптивним потенціалом передбачає: посилення

особистісно орієнтованих технологій організації навчання студентів, формування індивідуальної освітньої траєкторії їх професійного розвитку; збільшення питомої ваги інтерактивних методів навчання, аналітико-рефлексивних форм діяльності; орієнтація на здоров'язберігаючі освітні технології. Результати фінальної діагностики засвідчили ріст за всіма параметрами сформованості освітнього середовища. Закономірно, що найвищий приріст (19,6%) стосується найбільш мобільного показника – конструктивності взаємовідносин суб'єктів навчальної діяльності.

Обґрунтовано можливість підготовки викладача фізичного виховання і спорту до творення психологічно сприятливого середовища, яке сприяє: а) переходу на систему компетентнісної професійної освіти, спроможності адаптуватися до різних форматів навчання; б) володінню інноваційними технологіями, забезпеченню конкурентоздатності у майбутній професії; в) безконфліктній інтеграції освітнього, професійного середовища у власний життєвий простір.

Ключові слова: компетентнісна освіта, особистісна самореалізація, психофізичне здоров'я, інтерактивне навчання.

Вступ. Сучасне освітнє середовище різних масштабів (починаючи від локального, завершуючи світовим) характеризується наявністю різноманітних викликів, нестабільністю соціально-економічних реалій, а відтак і швидкоплинністю умов, у яких організовується освітня діяльність різних рівнів та спрямувань. Послугувалися концептуальним трактуванням освітнього середовища (відкритого навчального середовища) за Кременем В. Г., Биковим В. Ю., яке дефініціюється як «...оточуючий освітній простір конкретної людини, елементи і зв'язки якого існують природно і/або створені штучно і які безпосередньо і/або опосередковано впливають, а їх властивості свідомо і/або підсвідомо використовуються людиною впродовж життя для забезпечення формального, неформального та інформального навчання» [5, с. 7]. Науково обґрунтованою є тісна кореляція між якістю освітнього середовища та ефективністю навчання, психофізичним станом, а відтак і здоров'ям його суб'єктів. Низка авторів вказує, що особливо загострилися проблеми збереження здоров'я за останні роки соціально-економічних реалій, пов'язаних з російсько-українською війною, пандемічними небезпеками, іншими загрозами життю і здоров'ю, а також неготовністю людини формувати безпечне життєве, професійне, освітнє середовище (які за своєю суттю є взаємозалежними), оперативно та адекватно реагувати на неочікувані виклики, динамічну зміну ситуацій [1; 9; 10; 12; 13].

Окрім того, перехід на компетентнісну систему освіти актуалізував проблему створення освітнього середовища, яке було би сприятливим для інтерактивного формату діяльності, психоемоційного комфорту, особистісної самоактуалізації всіх його суб'єктів. Принципова відмінність з інформаційно-репродуктивною системою освіти полягає в тому, що студенти не пристосовуються до середовища, одноосібно визначеного викладачем, а виступають його реальними співтворцями.

Щодо фахівців в області фізичної культури і спорту, то, крім традиційних функцій забезпечення ефективності навчання та психоемоційного комфорту особистості, вони опікуються проблемами: а) долучення особистості до культури на основі цінностей фізичного розвитку; б) забезпечення розуміння високого рівня взаємозалежності фізичної культури і здоров'я людини; в) значення середовища для ігрових видів спорту, формування командних взаємовідносин учасників. Інтегрально – це здатність майбутнього викладача фізичного виховання і спорту формувати адекватне середовище (освітнє, соціальне, життєве) як для себе, так і вчити цьому мистецтву майбутніх викладачів.

У європейському освітньому просторі культивується позиція, що «...вчитель фізичної культури є цементувальною ланкою між здоров'ям, фізичною формою, емоційно-вольовим аспектом особистості учня й суспільством та світовою культурою» [6, с. 107].

Важливо зазначити, що створювати сприятливе, безпечне освітнє середовище може викладач, який, окрім спеціальних теоретичних знань з даної проблематики, має позитивний досвід формування такого середовища у процесі професійного навчання. Йдеться про створення власної моделі освітньої та самоосвітньої діяльності у контексті комфортного для здоров'я

освітнього простору, адаптуючи її і до дистанційного формату навчання як одного з найбільш складних його різновидів. Отож, для майбутнього викладача фізичного виховання і спорту процеси навчання та заняття спортом є головними видами діяльності, а значить і системотвірним чинником освітнього середовища. Тому їх ефективність в рамках конструктивного та безпечного середовища – основа оптимізації особистісно зорієнтованого освітнього процесу.

Проблема особливо актуалізувалась за останній період активного використання дистанційних технологій (з високою питомою вагою самоосвітньої діяльності). Йдеться не лише про результативність навчання, а і про додаткові психоемоційні проблеми, що привносили психологічний дискомфорт, психоемоційні деформації, а відтак і позначились на загальному психічному, фізичному здоров'ї студентів. Узагальнюючи результати досліджень науковців [4; 9; 11], до блоку психоемоційних віднесени проблеми, пов'язані з: а) низьким рівнем сформованості суб'єктної позиції студентів, спрямованістю на досягнення успіху у навчанні, спорті, а відтак і майбутній професії; б) здатністю самостійно управляти навчальною діяльністю через програмування, змістово-технологічне забезпечення, контроль ефективності; д) здатністю досліджувати своє освітнє середовище, діагностуючи його за значущими показниками якості, моделюючи варіанти удосконалення.

Усе це призвело до несприйняття значною кількістю студентів дистанційного навчання як такого. Іншими словами, нові умови освітньої діяльності не супроводжувалися змінами освітнього середовища. Домінуючими залишились традиційні підходи, відповідно до яких викладач фактично одноосібно реалізує функції суб'єкта формування освітнього середовища. Як виявилось, у своїй переважній більшості викладачі, як і студенти, не розуміють сутності проблеми і не володіють практиками творення власного, особистісно зорієнтованого, конструктивного та комфортного освітнього середовища. Проблеми його формування не є об'єктом системного професійного вивчення майбутніми викладачами фізичного виховання і спорту, для яких компетенції, пов'язані з культурою здоров'язбереження студентів, є інтегральними, тобто ключовими, системотвірними. А тому вирішуються вони стихійно, спонтанно, а не на основі науково обґрунтованих підходів.

У наукових працях дослідників представлений широкий спектр результатів пошуків з проблем реалізації компетентнісного, особистісно зорієнтованого підходу до системи професійної підготовки майбутнього викладача фізичного виховання і спорту, його теоретичної підготовки та формування практик творення сприятливого освітнього середовища, у тому числі і в умовах дистанційного навчання. Отож, сформовано валідне теоретичне підґрунтя, яке дає змогу сформувати методологічні, теоретичні, методичні засади для подальших аспектичних досліджень у рамках заданої проблематики, до яких ми відносимо теоретико-практичні засади підготовки до формування освітнього середовища в умовах професійної підготовки викладача фізичного виховання і спорту.

Мета дослідження – розробити та теоретично обґрунтувати практичні підходи щодо підготовки майбутніх викладачів фізичного виховання і спорту до створення особистісно зорієнтованого освітнього середовища та здатності його адаптуватися до будь-якого формату навчання (включаючи дистанційне).

Методи дослідження. Експериментальне навчання відбувалося в рамках змішаного навчання (інтеграції очного та дистанційного), а далі – дистанційного в умовах вимушеного карантину та воєнного стану. В основі концепції – перехід від традиційної, інформаційно-репродуктивної моделі навчання до компетентнісної, головною ознакою якої є суб'єктність позиції студента, тобто домінанта його самоуправлінських функцій в структурі навчальної діяльності. Отже, освітнє середовище, яке в контексті традиційного навчання формується викладачем як організатором процесу, у контексті дистанційного ці функції більшою мірою реалізують студенти, посилюючи самоуправлінську складову.

Проблема полягала в тому, аби з'ясувати, наскільки освітнє середовище є керованим, тобто формується стихійно чи є об'єктом цілеспрямованого творення з його конструктивним, здоров'язберігаючим потенціалом. Суть формувального експерименту полягала у створенні

та апробації спеціальної програми для студентів, центрованої на дослідженні ними освітнього середовища з метою його оптимізації за критеріями особистісної самореалізації, емоційного комфорту, а відтак і психофізичного здоров'я. В дослідженнях на добровільній основі взяли участь 97 студентів II курсу факультетів фізичної культури і спорту педагогічних університетів Кам'янець-Подільська і Одеси. Контрольна група (КГ) включала 51, експериментальна (ЕГ) – 46 студентів.

Здатність до творення студентами особистісно зорієнтованого освітнього середовища визначалась за критеріями: а) орієнтація на успіх в навчальній діяльності; б) рівень особистісної самоактуалізації; в) психоемоційний стан, комфортність самопочуття; г) конструктивність міжособистісних взаємовідносин з викладачем, студентами; д) загальна психологічна атмосфера.

У дослідженні використовувались методи теоретичного дослідження, включаючи аналіз, синтез, узагальнення, а також педагогічний експеримент. У процесі експерименту реалізовано такі групи методів: діагностичні (статистичні, психодіагностичні) і експертні (узагальнення різних суб'єктивних оцінок). Діагностичні включали комплекс методів оцінювання результативності навчання, працездатності студентів, динаміки змін фізичного стану. Психодіагностичні – комплексно або аспектно визначали рівень сформованості освітнього середовища за показниками якості. Зокрема, формалізовані методики діагностики відповідно до розроблених стандартних нормативів, валідність яких верифікована на великих статистичних вибірках: «Психологічна безпека освітнього середовища» у модифікації О. Бондарчук [3]; Опитувальник повсякденного стресу (Daily Stress Inventory – OS I), розроблений Ф. Brentлі і співавт.; Аналіз ситуацій, Кейс-стаді (як метод дослідження); Тест-опитувальник мотивації досягнення А. Мєграбяна; Тест «Самооцінка психічних станів» Г. Айзенка [7].

Особлива увага приділялась другій групі методик – експертній, зважаючи на те, що протягом дослідження у суб'єктів навчальної діяльності були різні психоемоційні стани, їх суб'єктивні відчуття та судження. Вони супроводжували навчальний процес, формували атмосферу, яка сприймалась як сприятлива чи несприятлива для кожного окремого учасника навчального процесу. Використовувались анкети; методики незакінчених речень; експертні оцінки/самооцінки за відповідними критеріями; рефлексивні есе тощо. Метод узагальнення незалежних характеристик, а також узгодження результатів діагностики, отриманих внаслідок експертних оцінок, дав можливість з'ясувати реальну ситуацію щодо готовності майбутніх викладачів фізичного виховання і спорту до створення сприятливого безпечного освітнього середовища. Також за допомогою електронного аналізатора MS WELLNESS-OXi (MS FIT) проводилась додаткова діагностика з метою контролю загального функціонального стану студентів за критеріями: працездатність, витривалість, втома, стрес).

Дослідження виконано згідно з планами науково-дослідної роботи за темою «Оцінка індивідуального здоров'я та підвищення адаптаційних можливостей дітей і молоді засобами здоров'язбережувальних освітніх технологій» (№ державної реєстрації 0120U002012).

Усі дослідження проводились з дотриманням основних біоетичних положень Конвенції Ради Європи про права людини та біомедицину (04.04.1997), Гельсінської декларації Всесвітньої медичної асоціації про етичні принципи наукових медичних досліджень за участю людини (1964–2008), а також Наказу МОЗ України № 690 від 23.09.2009 р.

Результати дослідження оброблені з використанням пакета аналізу даних програми Microsoft Excel і SPSS 20.0. Для кожного критерію визначали середню арифметичну (M), середнє квадратичне відхилення (σ), помилку середньої арифметичної (m), показник розсіювання (розкиду, R), коефіцієнт варіації (V). У визначенні достовірності відмінностей характеристик обстежуваних незалежних вибірок з нормальним розподілом використовувався t-критерій Стьюдента, з ненормальним – критерій Мана-Уїтні [2; 8].

Результати дослідження. У рамках формувального експерименту (за напрямками, що визначали блоки діагностичних критеріїв) апробувалася програма цілеспрямованого системного формування студента як суб'єкта творення освітнього середовища, тобто його адаптивності

в умовах групового формалізованого навчання (очного чи дистанційного), здатності формувати персоналізоване освітнє середовище в контексті групового навчання, самоосвітньої діяльності, групових чи індивідуальних тренувань, проєктуючи на майбутню професію. Продемонструємо окремі результати застосування зазначених вище діагностичних методик.

Фактично визначався рівень теоретичної та практичної компетентності з проблематики – відповіді на 2 групи питань: теоретичні і практичні з наступним аналізом та оцінюванням власного досвіду формування освітнього середовища.

Так, ефективність навчання можна продемонструвати на прикладі порівняння кількості та коректності виконаних навчальних завдань (табл. 1) відповідно до трьох рівнів якості – високий (В), середній (С), низький (Н). Оцінки, які виставляли викладачі-експерти, визначались за критеріями теоретичних та практичних компетентностей (кількість коректно виконаних навчальних завдань).

Узагальнення результатів діагностики свідчить про підвищення рівня теоретичної компетентності студентів, а також про здатність використовувати набуті знання на практиці. Контент-аналіз опису логіки та методики вирішення студентами задач з проблематики формування освітнього середовища свідчить про те, що на етапі констатувального експерименту підходи, які визначені як коректні практично вирішувались інтуїтивно, тобто не мали достатнього обґрунтування. Дані експериментальної групи по закінченню формуального експерименту засвідчили потребу і здатність студентів до теоретичного обґрунтування своїх рішень. Слід зазначити, що загалом інтеграція теорії і практики виявилась для майбутніх викладачів фізичного виховання і спорту достатньо складною і проблематичною і в перспективі потребує значних зусиль і часу щодо оптимізації освітнього процесу за даною спеціальністю.

Застосування комплексу діагностичних методик дали можливість визначити загальну готовність майбутніх викладачів фізичного виховання і спорту до створення сприятливого безпечного освітнього середовища за зазначеними вище критеріями.

Порівняння результатів констатувального та формуального експериментів засвідчили приріст показників за комплексом визначених критеріїв якості формування студентами освітнього середовища (табл. 2).

Результати дослідження свідчать про зміни структури та співвідношення рівнів готовності експериментальної і контрольної груп. Відмітимо значні позитивні зміни показників готовності майбутніх викладачів фізичного виховання і спорту до створення сприятливого безпечного освітнього середовища в експериментальній групі. Вони характерні як під час індивідуальних

Таблиця 1

Рівні теоретичних та практичних компетентностей експериментальної та контрольної груп на початку та в кінці дослідження (у балах)

Діагностика Групи	Вхідна діагностика						Вихідна діагностика					
	ЕГ			КГ			ЕГ			КГ		
Рівні	В	С	Н	В	С	Н	В	С	Н	В	С	Н
Теоретичні завдання	4	17	25	4	19	28	7	32	7	4	20	27
Практичні завдання	5	23	18	6	25	20	8	31	7	4	22	29
Середнє значення	4,5	20	12,5	5	22	24	7,5	31,5	7	4	21	28

Таблиця 2

Готовність майбутніх викладачів фізичного виховання і спорту (експериментальної і контрольної груп) до створення сприятливого безпечного освітнього середовища

Рівні	КГ, n	%	ЕГ, n	%
Високий	3	5,88	4	8,70
Середній	17	33,33	32	69,57
Низький	31	60,78	10	21,74
Усього	51	100,0	46	100,0

форм навчальних занять, так і групових, посилюючи суб'єктність позиції в ЕГ. Якщо в контрольній групі співвідношення В : С : Н рівнів становило 5,88 : 33,33 : 60,78 відсотків, то в експериментальній ці дані мали значно привабливчий вигляд, відповідно, 8,7 : 69,57 : 21,74 відсотків.

Рівень достовірності результатів доводився через з'ясування однорідності груп за допомогою критерію χ^2 на рівні значущості $\alpha = 0,05$.

Проведені обчислення після завершення експерименту засвідчили суттєві відмінності між показниками контрольних та експериментальних груп (для груп КГ і ЕГ $\chi_{\text{ем.}}^2 = 9,016145$), а отже, $\chi_{\text{ем.}}^2 > \chi_{0,05}^2$, що свідчить про перевищення значення $\chi_{0,05}^2$.

Загалом коефіцієнт рівня сформованості освітнього середовища (ee – educational environment) за визначеними критеріями якості обраховувався за формулою:

$$kee = 1/4 (ksr + ksa + kps + ksr), \text{ де:}$$

ksr (success rate) – коефіцієнт досягнення успіху,

ksa (self-actualization) – коефіцієнт самоактуалізації;

kps (psycho-emotional state) – коефіцієнт психоемоційного стану;

ksr (constructiveness of the relationship) – коефіцієнт конструктивності взаємовідносин (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка критеріїв рівня сформованості освітнього середовища educational environment, за результатами експериментальних досліджень

Критерії рівня сформованості освітнього середовища	До експерименту, %	Після експерименту, %	Зростання, %
Коефіцієнт успішності	38,1	46,4	8,3
Самоактуалізація	28,7	41,7	13
Психоемоційний стан	37,1	52,4	15,3
Конструктивність стосунків	48,3	67,9	19,6

Результати фінальної діагностики засвідчили ріст за всіма параметрами сформованості освітнього середовища. Закономірно, що найвищий приріст (19,6%) стосується найбільш мобільного показника – конструктивності взаємовідносин суб'єктів навчальної діяльності. Вони залежать від багатьох чинників, є об'єктом прямого та опосередкованого управління і можуть мінятися упродовж заняття. Більш фіксоване відчуття успіху є досить інтегрованим і залежить від реалізації решти параметрів. Тому у цій складній конфігурації ми отримали найменш значущий приріст (8,3%).

Висновки. Компетентнісна система освіти диктує необхідність активного використання інтерактивних методів навчання, в основі яких – система суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин учасників навчання, групове навчання, що передбачає формування адекватного освітнього середовища, сприятливого для самореалізації всіх учасників освітнього процесу. Майбутні викладачі фізичного виховання і спорту у цьому відношенні мають найвищий потенціал, оскільки опікуються формуванням спеціальних компетентностей у сфері забезпечення психічного та фізичного здоров'я особистості.

Представлені результати проведеного експерименту дали можливість визначити загальні тенденції підготовки майбутніх фахівців сфери фізичної культури та спорту до формування сприятливого освітнього середовища, виявити залежності між об'єктивними умовами навчання та якістю освітнього середовища, його здоров'язберігаючим потенціалом. Конструктивне, психологічно сприятливе середовище є важливою умовою: а) переходу на систему компетентнісної професійної освіти, спроможності адаптуватися до різних форматів навчання; б) володіння інноваційними технологіями, а відтак і забезпечення конкурентоздатності у майбутній професії; в) формування успішної командної гри, інших форм групової діяльності; д) безконфліктної інтеграції освітнього, професійного середовища у власний життєвий простір.

Література:

1. Асаулюк І.О., Дяченко А.А. Особливості фізичної підготовленості студентів закладів освіти в процесі фізичного виховання. *Здоров'я, спорт, реабілітація*. 2019. 1(5). С. 9–14.
2. Біостатистика: підручник / [Грузева, Т. С., Лехан, В. М., Огнєв, В. А. та ін.]; за заг. ред. Грузевої Т. С. Вінниця: Нова Книга, 2020. 384 с. URL: <https://library.pdpu.edu.ua/images/2021/medbook/36.pdf>.
3. Бондарчук О. І. Психологічна безпека освітнього середовища: сутність та умови створення: спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. К., 2018. 24 с.
4. Ковальчук З., Пілецька Л. Психологічні аспекти формування психологічної безпеки особистості в освітньому середовищі у форматі її психічного здоров'я. *Психологія особистості*. 2022. Вип. 1. С. 78–91.
5. Кремень В. Г., Биков В. Ю. Інноваційні завдання сучасного етапу інформатизації освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. праць*. Випуск 37. / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2014. С. 3–15. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf>.
6. Максимчук Б. А. Аналіз нормативно-правової бази підготовки майбутніх учителів фізичної культури в контексті розвитку їхньої педагогічної майстерності. *Педагогічний альманах*. 2019. Вип. 41. С. 106–112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2019_41_18.
7. Психологу для роботи. Діагностичні методики: збірник [укладачі М.В. Лемак, В.Ю. Петрище]. Вид. 2-ге, виправл. Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2012. 616 с.
8. Сергієнко Л. П. Спортивна метрологія: теорія і практичні аспекти: підручник. Київ: КНТ, 2010. 776 с.
9. Bosenco A., & Topchii M. General functional state of the central nervous system of the first and second year students of the physical education faculty. *ScienceRise: Biological Science*. 2017. Vol. 4(7), p. 31–36. <https://doi.org/10.15587/2519-8025.2017.109302>.
10. Erturan G., McBride R., Agbuga B. Self-regulation and self-efficacy as mediators of achievement goals and leisure time physical activity: a proposed model. *Pedagogy of Physical Culture and Sports*. 2020. Vol. 24(1), p. 12–20. <https://doi.org/10.15561/26649837.2020.0102>.
11. Kashuba Vitaliy, Asaulyuk Inna, Dyachenko Anna. To the question of use of health fitness in the process of professional and applied physical preparation of student youth. *Journal of Education, Health and Sport*. 2017. No. 7(7). P. 1366–1378. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2547968>.
12. Kubieva S., Botagariev T., Konisbaeva S., Mambetov N., Aralbayev A., Zhetimekov Y., Dairabayev S., Kaliyakbarova S., Sadykova Z. Health promotion program for the students with regard to the level of their physical activity, physical fitness and health. *Journal of Physical Education and Sport*. 2019. 19(1), P. 703–709.
13. Ortenbyrger D., Vaysik Y., Gra T., Mosler D., Borisova O. Self-reported evaluation of adaptation to psychophysical strain in the context of subjective health behaviour of physical education students. *Journal of Physical Education and Sport*® (JPES). 2020. Vol.20(1), Art 70 pp. 477–483. <https://doi.org/10.7752/jpes.2020.s1070>.

References:

1. Asaulyuk, I.O., & Dyachenko, A.A. (2019). Osoblyvosti fizychnoyi pidhotovlenosti studentiv zakladiv osvity v protsesi fizychnoho vykhovannya [Peculiarities of physical fitness of students of educational institutions in the process of physical education]. *Zdorov'ya, sport, rehabilitatsiya*. 1(5). S. 9–14 [in Ukrainian].
2. Biostatystyka (2020). [Biostatistics]: pidruchnyk / [Hruzyeva T. S., Lekhan, V. M., Ohnyev, V. A. ta in.]; za zah. red. Hruzyevoyi T. S. Vinnytsya: Nova Knyha. 384 s. Retrieved from: <https://library.pdpu.edu.ua/images/2021/medbook/36.pdf> [in Ukrainian].
3. Bondarchuk, O. I. (2018). Psykholohichna bezpeka osvith'oho seredovyschcha: sutnist' ta umovy stvorennya [Psychological safety of the educational environment: the essence and conditions of creation]: spetskurs dlya slukhachiv ochno-dystantsiynoyi formy navchannya v systemi pisl'yadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity. Kyiv. 24 s. [in Ukrainian].
4. Koval'chuk, Z., & Pilets'ka, L. (2022). Psykholohichni aspekty formuvannya psykholohichnoyi bezpeky osobystosti v osvith'omu seredovyschchi u formati yiyi psykhychnoho zdorov'ya

[Psychological aspects of the formation of the psychological safety of the individual in the educational environment in the form of his mental health]. *Psykhologhiya osobystosti*. Vyp. 1. S. 78–91 [in Ukrainian].

5. Kremen, V.G., & Bykov, V.Yu. (2014). Innovatsiyini zavdannia suchasnoho etapu informatyzacii osvity [Innovative tasks of the modern stage of informatization of education]. *Suchasni naukovi informatsiini tehnologii ta innovatsiini metodyky u pidhotovci fachivciv: metodolohiia, teoria, dosvid, problemy: Zb.nauk. prac. Vypusk 37 / Redkol. I.A. Zaziun (holova) ta in. Kyiv-Vinnytsia: TOV firma "Planer", S. 3–15 [in Ukrainian].*

6. Psykholohu dlya roboty. Diahnostychni metodyky (2012). [Psychologist for work. Diagnostic techniques]: zbirnyk [ukladachi M.V. Lemak, V.YU. Petryshche]. Vyd. 2-he, vypravl. Uzhhorod: Vydavnytstvo Oleksandry Harkushi, 616 s. [in Ukrainian].

7. Serhiyenko, L. P. (2010). Sportyvna metrolohiya: teoriya i praktychni aspekty [Sports metrology: theory and practical aspects]: pidruchnyk. Kyiv: KNT. 776 s. [in Ukrainian].

8. Bosenco, A., & Topchii, M. (2017). General functional state of the central nervous system of the first ana second year students of the physical education faculty. *ScienceRise: Biological Science*, 4(7), 31–36. <https://doi.org/10.15587/2519-8025.2017.109302> [in English].

9. Erturan, G., McBride, R., & Agbuga, B. (2020). Self-regulation and self-efficacy as mediators of achievement goals and leisure time physical activity: a proposed model. *Pedagogy of Physical Culture and Sports*. 24(1), 12–20. <https://doi.org/10.15561/26649837.2020.0102> [in English].

10. Kashuba Vitaliy, Asauliyuk Inna, & Dyachenko Anna. (2017). To the question of use of health fitness in the process of professional and applied physical preparation of student youth. *Journal of Education. Health and Sport*. No. 7(7). P. 1366–1378. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2547968> [in English].

11. Kubieva, S., Botagariev, T., Konisbaeva, S., Mambetov, N., Aralbayev, A., Zhetimekov, Y., Dairabayev, S., Kaliyakbarova, S., & Sadykova, Z. (2019). Health promotion program for the students with regard to the level of their physical activity, physical fitness and health. *Journal of Physical Education and Sport*. 19(1), P. 703–709 [in English].

12. Maksymchuk, B. A. (2019). Analiz normatyvno-pravovoyi bazy pidhotovky maybutnikh uchyteliv fizychnoyi kul'tury v konteksti rozvytku yikhnoyi pedahohichnoyi maysternosti [Analysis of the normative and legal framework for the training of future teachers of physical culture in the context of the development of their pedagogical skills]. *Pedahohichnyy al'manakh*. Vyp. 41. S. 106–112. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2019_41_18 [in Ukrainian].

13. Ortenbyrger, D., Vaysik, Y., Gra, T., Mosler, D., & Borisova, O. (2020). Self-reported evaluation of adaptation to psychophysical strain in the context of subjective health behaviour of physical education students. *Journal of Physical Education and Sport*® (*JPES*). Vol 20(1), Art 70. pp. 477–483. <https://doi.org/10.7752/jpes.2020.s1070> [in English].

Kozak Yevhen, Bosenko Anatolii, Plakhtiy Petro, Denysovets Anatolii, Pantus Olena

COMPETENCE OF THE SPECIALIST IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS TO CREATE AN EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN THE CONDITIONS OF MODERN CHALLENGES

There were determined the specifics of purposeful and systematic training of future teachers of physical education and sports for the formation of the position of the subject of creating an educational environment with high adaptive potential based on personal values and development priorities.

97 students of the 2nd year of the faculties of physical culture and sports of the pedagogical universities of Kamianets-Podilsk and Odesa took part in the research on a voluntary basis. The control group (CG) included 51 students, the experimental group (EG) – 46 students.

During the research there were used the theoretical research methods, as well as diagnostic groups of methods: statistical, psycho-diagnostic and expert. There were carried out an assessment of training effectiveness, students' work capacity, dynamics of changes in physical conditions, formation of the educational environment according to defined quality indicators. Experimental training took place within the framework of mixed training (integration of offline and distance learning), and then

distance training in martial law conditions. There was defined a set of parameters and methods for diagnosing the formation of the educational environment according to the criteria of: personal self-realization, emotional comfort, and therefore psychophysical health, as well as the readiness of students to create it (during studying at the university and in the future profession).

As a result of the research, there were experimentally tested the theoretical provisions, according to which the strengthening of the students' subject position regarding the formation of a personally oriented educational space with high adaptive potential involves: strengthening of the personally oriented technologies for the organization of training of the students, formation of an individual educational trajectory of their professional development; increase in the proportion of interactive training methods, analytical and reflective forms of activity; focus on health-preserving educational technologies. The results of the final diagnosis showed growth in all parameters of the formation of the educational environment. It is natural that the highest increase (19.6%) concerns the most mobile indicator – the constructiveness of relationships between subjects of educational activity.

There was substantiated the possibility of training a teacher of physical education and sports to create a psychologically favorable environment that contributes to: a) the transition to the system of a competent professional education, the ability to adapt to different formats of education; b) possession of innovative technologies, ensuring competitiveness in the future profession; c) conflict-free integration of the educational and professional environment into one's own living space.

Key words: *competent education, personal self-realization, psychophysical health, interactive training.*